

Luonnonsuojelulain 83 §:n mukainen poikkeaminen rauhoitetun eläinlajin rauhoitussäännöksistä

1 Asia

Jokihelmisimpukan (*Margaritifera margaritifera*) rauhoitussäännöksiä koskeva luonnonsuojelulain (9/2023) 83 §:n mukainen poikkeuslupa, Lohja

2 Hakija

Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry

3 Vireilletulo

2.4.2025

4 Säännökset, joita hakemus koskee

Luonnonsuojelulain 70 §:n nojalla on kielletty rauhoitettujen eläinlajien yksilöiden tahallinen pyydystäminen, siirtäminen toiseen paikkaan tai muu tahallinen vahingoittaminen, sekä yksilöiden tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänsyklinän kannalta tärkeillä paikoilla.

Lupa- ja valvontavirasto voi luonnonsuojelulain 83 §:n 1 momentin mukaan myöntää luvan poiketa lain 70 §:ssä tarkoitetuista kielloista, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiseksi tai sen saavuttamiseksi. Luonnonsuojelulain 83 §:n 3 momentin mukaan tiukkaa suojelua edellyttävien eliölajien osalta poikkeamisen edellytyksenä on 1 momentissa säädetyn lisäksi, ettei sille ole muuta tyydyttävää ratkaisua, ja että poikkeaminen on tarpeellista momentin 1–4 kohdassa tarkoitettua syystä.

Luonnonsuojelulain 85 §:n mukaan edellä 83 §:ssä säädetystä poiketen Lupa- ja valvontavirasto voi antaa mainitussa pykälässä tarkoitetun luvan erityisesti suojeltavan eliölajin yksilöiden tai niiden osien siirtämiseen eliölajin luontaisen levinneisyysalueen ulkopuolelle vain, jos se on eliölajin säilyttämisen tai suotuisan suojelutason saavuttamisen ja eliölajin ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta välttämätöntä. Päätös voidaan muulla kuin valtion omistamalla alueella tehdä vain maanomistajan suostumuksella. Päätöksen edellytyksenä on, että maanomistaja ja Lupa- ja valvontavirasto ovat sopineet toimenpiteiden toteuttamisen yksityiskohdista.

5 Hakemus

Hakemuksen kohde

Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry (LUVY ry) hakee Lupa- ja valvontavirastolta luonnonsuojelulain 83 §:n mukaista lupaa poiketa luonnonsuojelulain 70 §:n rauhoitussäännöksistä, jotka koskevat luonnonsuojelulain 69 §:n 2 momentin perusteella luonnonsuojeluasetuksen (1066/2023) liitteessä 1 rauhoitettua eläinlajia jokihelmisimpukkaa (*Margaritifera margaritifera*). Laji on lisäksi luonnonsuojelulain 75 §:n ja 77 §:n nojalla säädetty luonnonsuojeluasetuksen liitteissä 7 ja 8 uhanalaiseksi ja erityisesti suojeltavaksi eliölajiksi.

Lupaa lajin luonnonsuojelulain 70 §:n mukaisista rauhoitussäännöksistä poikkeamiseen haetaan jokihelmisimpukoiden avustettuun leviämiseen Mustionjoesta Karjaanjoen vesistön Nummenjoen osavaluma-alueen latvavesillä sijaitsevaan Myllypuroon.

LUVY ry hakee lupaa:

1. siirtää ja istuttaa aikuisia jokihelmisimpukoita Mustionjoesta Myllypuroon.
2. siirtää yksilöitä Konneveden tutkimusasemalle ja kasvattaa aikuisia yksilöitä siellä tai muussa raakkujen kasvatukseen ja kuntouttamisen tarkoitetussa laitoksessa.
3. siirtää ja istuttaa Mustionjoen kannasta peräisin olevia laitokasvatettuja poikasia Myllypuroon.
4. käsitellä, merkitä, siirtää ja tehdä hellävaraisia kokeita (esim. kuorenavauskoe) raakkujen tilan, kehityksen ja hedelmällisyyden seuraamiseksi.

Lupaa haetaan voimassa olevaksi 31.12.2036 asti ja koskemaan hakemuksessa kuvattuja toimenpiteitä sekä nimettyjä asiantuntijahenkilöitä.

Lupahakemus pyydetään käsittelemään kiireellisesti ja lupa myöntämään välittömästi täytäntöönpantavana. Veden lämpötila nousee alkukesästä Mustionjoessa nopeasti, eikä siirtotoimenpiteitä voida toteuttaa kesäaikana, mikäli veden lämpötila nousee liikaa ja lämpötilaero Mustionjoen ja Myllypuron välillä kasvaa. Mikäli siirtoa ei voida toteuttaa alkukesästä, seuraava realistinen toteutusajankohta on vasta syksyllä veden lämpötilojen laskiessa. Raakkujen lisääntymisaika on kuitenkin lähestymässä, ja yksilöt tulisi saada kuntoutumaan ennen tätä ajanjaksoa, jotta toimenpiteillä saavutetaan tavoiteltu vaikutus lajin säilymisen kannalta. Edellä esitetyn perusteella hakija katsoo, että luvan kiireellinen käsittely ja mahdollinen välitön täytäntöönpano ovat perusteltuja.

Hakijasta ja hankkeen taustasta

LUVY ry on alueellinen asiantuntijaorganisaatio, joka koordinoi ja toteuttaa pitkäkestoisia vesistö- ja virtavesikunnostushankkeita Länsi-Uudenmaan alueella. Yhdistyksellä on vakiintunut rooli vesienhoidon, uhanalaisten lajien suojelun sekä valuma- ja virtavesikunnostusten suunnittelussa, toteutuksessa ja seurannassa.

Karjaanjoen vesistöalueella LUVY ry toimii Lohikalat Karjaanjokeen – vesistövisio 2030 -kokonaisuuden koordinaattorina. Vesistövisio perustuu alueelliseen kuntien väliseen yhteistyösopimukseen Raaseporin, Lohjan, Vihdin, Karkkilan ja Lopen kuntien kesken. LUVY ry vastaa vesistövision toimeenpanosta, käytännön hankkeiden valmistelusta, rahoituksen hakemisesta, sidosryhmäyhteistyöstä sekä seuranta- ja raportointitehtävistä.

Hakemuksen mukaiset toimenpiteet – jokihelmisimpukan suojeluun liittyvä tutkimus, laitostkasvatus, siirrot ja avustettu leviäminen – ovat Lohikalat Karjaanjokeen –vesistövision päätavoitteiden mukaisia ja perustuvat vesistövision ohjausryhmän linjauksiin. Ohjausryhmä koostuu yhteistyökuntien edustajista ja sillä on strateginen rooli vesistöalueella toteutettavien merkittävien kunnostus- ja suojelutoimien ohjauksessa.

Mustionjoessa elää Suomen eteläisin tunnettu jokihelmisimpukkakanta, jonka tila on heikentynyt viime vuosikymmenen kuluessa erittäin voimakkaasti ja siinä määrin, että ilman aktiivisia suojelutoimia kanta on häviämässä jopa lähivuosina. Mustionjoessa jokihelmisimpukka esiintyy kahdessa tunnetussa osapopulaatiossa: Åminneforsissa ja Pumpvikenissä. Tämänhetkisen arvion mukaan Mustionjoen Åminneforsin alueella elää 150-250 aikuista simpukkaa ja Karjaan Pumpvikenin-Björkkullan osapopulaatiossa vuoden 2024 inventoinnin perusteella 200-300 aikuista simpukkaa. Osapopulaatioiden ulkopuolella Mustionjoessa esiintyy mahdollisesti yksittäisiä jokihelmisimpukkayksilöitä erittäin harvalukuisena.

Lajia on pyritty pelastamaan kuntoutus- ja laitostkasvatustoimin vuodesta 2016 alkaen, mutta onnistuneita poikastuotantovuosia on ollut vain kaksi. Tällä hetkellä Mustionjoessa esiintyy aikuisten yksilöiden lisäksi noin 100 viisi vuotta vanhaa yksilöä, joita pidetään kasvatuslaatikoissa Åminneforsin ydinesiintymän yhteydessä. Pelkästään olemassa olevien esiintymien turvaamiseen perustuvat toimenpiteet eivät ole osoittautuneet riittäviksi. Viime vuosikymmenen kokemuksen perusteella hakijalla on vahva käsitys ja ymmärrys siitä, että Mustionjoessa lajilla ei ole tulevaisuutta ja pelkkä lajin rauhoittaminen nykyesiintymisalueella ja joen Natura 2000 -suojeluperuste eivät riitä turvaamaan lajin säilymistä. Viime vuosina ei myöskään laitostkuntoutus Konnevedellä ole riittänyt aikaan saamaan yksilöiden lisääntymiskierron alkamista. Näin ollen, siirto nykykäsityksen mukaan parhaaseen saatavilla olevaan elinympäristöön on ainoa jäljellä oleva toimenpide lajin yksilöiden kuntoutumisen ja lisääntymiskierron käynnistämiseksi.

Jyväskylän yliopiston asiantuntijoiden ja viranomaisten kanssa keskustellun pelastamissuunnitelman mukaisesti uusien, turvallisten elinalueiden löytäminen ja käyttöönotto on välttämätön toimenpide Mustionjoen raakkukannan säilyttämiseksi.

Toimenpiteet liittyvät laajaan kokonaisuuteen, johon sisältyy kartoituksia, seuranta, tutkimusta, laitostkasvatusta Konneveden tutkimuslaitoksessa, elinympäristökunnostuksia sekä tuki- ja palautusistutuksia Karjaanjoen vesistöalueella. Toimet toteutetaan yhteistyössä Jyväskylän yliopiston professori Jouni Taskisen ja hänen tutkimusryhmänsä kanssa.

Haetut poikkeukset ja avustettu leviäminen ovat välttämättömiä jokihelmisimpukan säilyttämiseksi ja suotuisan suojelutason saavuttamiseksi. Toimenpiteet ovat linjassa valtakunnallisen Jokihelmisimpukan suojelustrategian ja toimenpidesuunnitelman 2020–2030 kanssa eikä niistä arvioida aiheutuvan haittaa lajin kokonaiskannan suojelutasolle.

LUVY ry:lle on myönnetty lupa poiketa jokihelmisimpukan rauhoitussäännöksistä vanhan luonnonsuojelulain (1096/1996) 39 §:n perusteella (JUDELY/14411/2021). Kyseinen lupa on voimassa 31.12.2030 asti.

Kuvaus siirtotoimenpiteistä

Mustionjoesta raakut kerätään sukeltamalla, jonka jälkeen ne pidetään vesiasiassa tai sukelluspussissa jatkuvasti vedessä. Siirto tapahtuu vesiasiassa, jossa veden lämpötila pysyy tasaisena ja hieman viileämpänä kuin jokiveden lämpötila. Vettä voi tarvittaessa hapettaa, mutta se ei tässä tapauksessa ole välttämätöntä (kuljetusaika 1,5h), ellei jokiveden lämpötila ole huomattavan korkea. Määränpäässä kuljetusastian ja jokiveden lämpötila tasataan hitaasti, jotta raakuille ei tule lämpötilashokkia. Raakut asetetaan pohjaan luontaiseen asentoon. Myllypuroon tehtävä raakkutihentymä suojataan esimerkiksi rautakehikolla tai verkolla, jolla pyritään estämään elämistä johtuvaa kuolleisuutta.

Mustionjoesta on tarkoitus siirtää enintään 30 yksilöä ensimmäisen vuoden aikana. Jos näyttää siltä, että siirretyt simpukat kuntoutuvat Myllypurossa ja pystyvät tuottamaan poikasia jatkokasvatettavaksi, määrää nostetaan seuraavina vuosina enintään 200 yksilöön. Määrä olisi tällöin noin puolet Mustionjoen tunnetusta raakkumäärästä. Tavoitteena on mahdollisimman laajapohjainen sukusolujen tuotto ja lisääntymään pääsevien yksilöiden määrän maksimointi tilanteessa, missä olemassa oleva Mustionjoen raakkupopulaatio pienenee vuosi vuodelta.

Yksilöitä siirretään molemmista Mustionjoen osapopulaatiosta, Åminneforsista ja Pumpvikenistä, koska toimenpiteillä tavoitellaan mahdollisimman laajapohjaista lisääntyvien yksilöiden alkuperää.

Myllypuroon siirretystä populaatiosta on tarkoitus siirtää yksilöitä takaisin vahvistamaan Mustionjoen alkuperäistä populaatiota, jos Myllypuroon muodostuu elinvoimainen populaatio. Tavoitteena on tukea raakun säilymistä myös alkuperäisellä elinalueella, jos avustettu elinkierto saadaan toimimaan Jyväskylän yliopiston raakkutiimin avustuksella ja poikasia palautettavaksi. Tässä tapauksessa uusia ikäluokkia voidaan istuttaa kontrolloidusti molempiin kohteisiin ja myös vanhoille tunnetuille Mustionjoen elinalueille.

Raakkujen kuntoa ja sukusolujen tuottamista tullaan seuraamaan Myllypurossa ja Mustionjoella vuosittain. Gravidit yksilöt siirretään Konnevedelle, jossa kalat infektoidaan syntyneillä glockidioilla. Keväällä kalojen kiduksilta irtoavat simpukan poikaset jatkokasvatetaan 2-vuotiaiksi joko Konnevedellä tai Lohjalla, jonka jälkeen niitä voi palauttaa kontrolloidusti Myllypuroon ja Mustionjokeen.

Avustetun leviämisen kohdealue

Karjaanjoen vesistön Nummenjoen osavaluma-alueen latvavesillä sijaitseva Myllypuro on taustaselvitysten perusteella tunnistettu ekologisesti soveltuvaksi uudeksi elinalueeksi raakulle.

Myllypuro on noin 1,7 km pitkä, lähes luonnontilainen puro, jonka rantavyöhykkeet on suojeltu (YSA236138, UUDELY/8122/2016). Vedenlaatu, hydromorfologia ja isäntälajina toimivan luonnonvaraisen taimenkannan esiintyminen soveltuvat jokihelmisimpukan elinvaatimuksiin:

- Puroalueella esiintyy entuudestaan useita uhanalaisia lajeja, kuten virtakorento (*Osmylus fulvicephalus*) ja purosuumusammal (*Radula lindenbergiana*). Jokihelmisimpukan istuttaminen ei siten lisää alueen suojelutarvetta eikä rajoita alueen nykyistä käyttöä.
- Luonnonsuojelualueiden ympäröimä kokonaisuus: Finsilva Oyj:n suojelualueet turvaavat puron ekologiset olosuhteet pitkäjänteisesti.
- Luonnonvarainen taimenkanta on edelleen läsnä, ja sitä on havaittu sähkökoekalastuksissa. Taimenkanta on välttämätön raakun lisääntymiselle.
- Raakunpoikasten selviytyminen on ollut erinomaista koeluoontoisissa poikasraakkujen kasvatus kokeissa (selviytyminen 90–100 %), mikä osoittaa puron soveltuvuuden raakun elinalueeksi.

Luonnonsuojelulain 83 §:n poikkeamisedellytyksen täyttyminen

Toimenpiteet kohdistuvat lajin suojelun kannalta kriittiseen populaatioon. Mustionjoen jokihelmisimpukakanta edustaa lajin eteläisintä ja geneettisesti merkittävää reunapopulaatiota Suomessa. Populaation koko ja lisääntymistilanne ovat heikentyneet siinä määrin, että ilman aktiivisia suojelutoimia kanta on todennäköisesti häviämässä lähivuosisikymmenen kuluessa.

Poikkeaminen rauhoitussäännöksistä kohdistuu rajattuun määrään yksilöitä ja tapahtuu lajinsuojelun kannalta perustellussa tarkoituksessa. Toimenpiteet eivät heikennä Mustionjoen olemassa olevan kannan säilymisedellytyksiä, vaan ne on suunniteltu turvaamaan lajin jatkuvuus tilanteessa, jossa nykyinen elinympäristö ei ole elinkelpoinen, eikä lajilla ole aikaa odottaa sopivien elinympäristöjen muodostumista tai rakentamista (luonnonmukainen kalatie, Junkarsborgin kunnostus) nykyiselle levinneisyysalueelleen.

Toimenpiteistä ei ole haittaa lajin suojelutasolle. Siirrot ja istutukset toteutetaan asiantuntija-arvioihin perustuen siten, että:

- siirrettävien yksilöiden määrä on tarkkaan harkittu, kokeellinen ja vaiheistettu,
- toimenpiteet dokumentoidaan ja niiden vaikutuksia seurataan pitkäjänteisesti.

Poikkeaminen rauhoitussäännöksistä ei aiheuta haittaa lajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle, vaan edistää aktiivisesti sen saavuttamista, mikä on 83 §:n poikkeusperusteen ydintarkoitus.

Luonnonsuojelulain 85 §:n poikkeamisedellytysten täyttyminen

Mustionjoen jokihelmisimpukakannan tilaa koskeva pitkäaikainen seurantatieto osoittaa, että:

- luontainen lisääntyminen ei onnistu,

- pelkästään nykyesiintymän suojeluun ja laitospasvatukseen perustuvat toimet eivät ole tuottaneet riittävää tulosta,
- kannan romahtaminen on jatkunut suojelutoimista huolimatta.

Näin ollen pelkkä nykyisten esiintymien turvaaminen ei enää riitä jokihelmisimpukan säilyttämiseen Mustionjoen vesistössä. Uuden, ekologisesti soveltuvan ja turvallisen elinalueen käyttöönotto on muodostunut biologisesti ja suojelullisesti välttämättömäksi toimenpiteeksi.

Lajin suotuisen suojelutason keskeinen kriteeri on, että:

- lajilla on useita elinkykyisiä ja toisistaan riippumattomia osapopulaatioita,
- laji ei ole altis yksittäisten uhkatekijöiden (esim. vedenlaatu, äärisääilmiöt, kuormituspiikit) aiheuttamalle romahdukselle.

Avustettu leviäminen Myllypuroon luo toiminnallisesti uuden esiintymän, joka vähentää koko Mustionjoen raakkukannan sukupuuttoriskiä ja siten edesauttaa lajin suotuisan suojelutason saavuttamista alueellisesti ja valtakunnallisesti.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset kohdistuvat erityisen voimakkaasti eteläisiin virtavesiin muun muassa:

- virtaamavaihteluiden lisääntymisenä,
- lämpötilojen nousuna,
- orgaanisen aineksen ja happamuuspiikkien yleistymisenä.

Latvavesissä sijaitseva Myllypuro tarjoaa hydrologisesti vakaamman ja viileämmän elinympäristön verrattuna Mustionjoen pääuomaan. Avustettu leviäminen tukee näin myös jokihelmisimpukan ilmastonmuutokseen sopeutumista, mikä on nimenomaisesti mainittu 85 §:n hyväksyttävänä perusteena.

Hakija on arvioinut käytettävissä olevat vaihtoehdot:

- nykyisten esiintymien pelkkä suojelu ja seuranta,
- elinympäristön kunnostustoimien toteuttamisen edistäminen ilman siirtoja,
- laituskuntoutus ja kasvatus.

Näiden keinojen yksinomainen hyödyntäminen ei ole osoittautunut riittäväksi. Avustettu leviäminen on siten viimesijainen mutta välttämätön keino, joka täyttää luonnonsuojelulain mukaisen suhteellisuus- ja välttämättömyysvaatimuksen.

Haetut poikkeukset ja avustettu leviäminen:

- täyttävät luonnonsuojelulain 83 §:n edellytyksen siitä, ettei toimenpiteistä aiheudu haittaa lajin suotuisan suojelutason säilymiselle tai saavuttamiselle,
- täyttävät luonnonsuojelulain 85 §:n välttämättömyyskriteerin lajinsäilymisen, suotuisan suojelutason ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen osalta,

- ovat linjassa valtakunnallisen Jokihelmisimpukan suojelustrategian ja toimenpidesuunnitelman (2020–2030) kanssa, ja
- perustuvat tutkittuun tietoon, asiantuntijayhteistyöhön ja pitkäjänteiseen seurantaan.

Maanomistajien suostumus avustetulle leviämiselle

Avustetun leviämisen kohteena oleva Myllypuro sijaitsee Karjaanjoen vesistön Nummenjoen osavaluma alueella. Myllypuron vesialue ja siihen liittyvät maa- ja rantakiinteistöt jakautuvat usean omistajatahon kesken, joista on laadittu selvitys tätä lupahakemusta varten.

Myllypuron vesialueella sijaitsee neljä kiinteistöä, joiden omistus jakaantuu seuraavasti:

- 444-515-8-761 Hyrkkölän osakaskunnan vesi- ja koskialueet
- 444-876-5-2 Pohjois-Pusulan yhteisten vesialueiden osakaskunta
- 444-505-11-1 Hyrkkölän koski, UPM Oyj
- 444-515-9-0 Hyrkkölän koskitila, UPM Oyj

Myllypuron rantavyöhykkeet ovat Finsilva Oyj:n omistuksessa. Rantavyöhykkeet on suojeltu luonnonsuojelulain nojalla (YSA236138, UUDELY/8122/2016), eikä hankkeessa esitetä toimenpiteitä, jotka muuttaisivat alueen käyttöä, suojeluarvoja tai voimassa olevia suojelumääräyksiä.

LUVY ry on hankkinut vesialueen omistajien suostumukset sekä tulee hankkimaan rantakiinteistöjen omistajan (Finsilva Oyj) suostumuksen jokihelmisimpukan siirtoihin ja istutuksiin Myllypuroon. Finsilva Oyj:ltä pyydetään käyttö ja kauttakulkuoikeutta maakiinteistöjen läpi huomioiden ja tarvittaessa päivittäen yksityisen suojelualueen käyttö- ja hoitosuunnitelma.

Toimenpiteet kohdistuvat vesialueeseen ja sen pohjaan, ovat luonteeltaan pienialaisia ja hoitavia, eivätkä ne:

- rajoita vesialueen tai maa-alueiden tavanomaista käyttöä,
- muuta alueiden omistussuhteita,
- lisää alueen suojelullista kuormitusta tai käyttörajoituksia.

Hakija vastaa siitä, että kaikki siirto- ja istutustoimenpiteet toteutetaan:

- vesialueen ja rantavyöhykkeiden omistajien suostumukseen perustuen,
- luonnonsuojelulain 83 §:n ja 85 §:n nojalla myönnettävän poikkeusluvan ehtoja noudattaen,
- yhteistyössä asiantuntijaorganisaatioiden ja valvovien viranomaisten kanssa.

Näin ollen hankkeen toteuttamiselle on olemassa selkeä ja hallinnollisesti kattava käyttöoikeus, eikä Myllypuron omistus- tai hallintatilanne muodosta estettä luvan myöntämiselle.

6 Lupa- ja valvontaviraston päätös

Lupa- ja valvontavirasto myöntää hakijalle luvan poiketa jokihelmisimpukkaa koskevista luonnonsuojelulain 70 §:n mukaisista kielloista hakemuksen mukaisesti seuraavin ehdoin:

1. Lupa on voimassa 31.12.2036 asti.
2. Luvan mukaisia toimenpiteitä varten pyydystettyjä simpukoita on käsiteltävä ja pidettävä hallussa niin, ettei niiden hengissä säilymistä vaaranneta.
3. Hakija sitoutuu toteuttamaan luvan mukaiset toimenpiteet maanomistajien kanssa sovitulla tavalla.
4. Luvan mukaisia toimenpiteitä tehtäessä tämä lupa on pidettävä mukana (esim. puhelimessa) ja pyydettyä esitettävä.
5. Luvan mukaisia toimenpiteitä voivat tehdä hakemuksessa mainitut henkilöt. Muiden henkilöiden nimet tulee ilmoittaa Lupa- ja valvontavirastolle (kirjaamo@lvv.fi) ennen toimenpiteisiin ryhtymistä. Ilmoituksessa tulee mainita asian diaarinumero LVV-U/68697/2026.
6. Raportti luvan käytöstä on toimitettava Lupa- ja valvontavirastoon vuosittain 31.12. mennessä. Raportista on selvittävä ainakin 1) Mustionjoen alueet, joilta simpukoita on siirretty sekä siirrettyjen yksilöiden määrä; 2) Konneveden tutkimuslaitokselle tai muuhun simpukoiden kasvatukseen ja kuntouttamisen soveltuvalle laitokselle siirrettyjen simpukoiden määrä; 3) Myllypuroon siirrettyjen yksilöiden määrä; 4) tiedot Myllypuroon siirretyn populaation vuosittaisesta seurannasta; 5) tiedot Konnevedelle tai muuhun laitokseen siirrettyjen yksilöiden vuosittaisesta seurannasta. Raportista tulee käydä ilmi asian diaarinumero LVV-U/68697/2026.

6.1 Perustelut

Jokihelmisimpukka on luonnonsuojelulain 69 §:n mukaisesti luonnonsuojeluasetuksella (1066/2023) rauhoitettu eläinlaji, jonka yksilöiden tahallinen tappaminen tai pyydystäminen, yksilöiden eri kehitysasteiden ottaminen haltuun, siirtäminen toiseen paikkaan tai muu tahallinen vahingoittaminen sekä yksilöiden häiritseminen on luonnonsuojelulain 70 §:n mukaan kielletty. Laji on lisäksi luonnonsuojelulain 75 §:n ja 77 §:n nojalla säädetty luonnonsuojeluasetuksen liitteissä 7 ja 8 uhanalaiseksi ja erityisesti suojeltavaksi eliölajiksi.

Lupa- ja valvontavirasto voi luonnonsuojelulain 83 §:n 1 momentin mukaan myöntää luvan poiketa lain 70 §:ssä säädetystä, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle. Uusimmassa uhanalaisuusluokituksessa (2019) jokihelmisimpukka on arvioitu erittäin uhanalaiseksi (EN).

Hakijalla on voimassa oleva Uudenmaan ELY-keskuksen myöntämä luonnonsuojelulain 83 §:n mukainen lupa (UUDELY/14411/2021) Mustionjoen jokihelmisimpukoiden käsittelyyn ja siirtämiseen Konneveden tutkimuslaitokselle sekä tutkimuslaitoksella tehtävään simpukoiden laitoskasvatukseen sekä laitoskasvatettujen yksilöiden siirtoistutuksiin niiden alkuperäiseen esiintymispaikkaan. Hakijalla on näin ollen kokemusta jokihelmisimpukan

yksilöiden käsittelystä, tutkimuksesta ja siirtämisestä aiheuttamatta lajin yksilöille tarpeetonta vahinkoa tai lajin suojelutasolle haitallisia vaikutuksia.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että simpukoiden pyydystys, käsittely, siirtäminen ja laitospesävyys ei hakemuksen mukaisesti toteutettuna lähtökohtaisesti vahingoita simpukkayksilöitä. Hakemuksen mukaisten toimenpiteiden tarkoituksena on jokihelmisimpukan suojelutason parantaminen, ja toimenpiteitä toteuttavat vain jokihelmisimpukan käsittelyyn ja tutkimukseen perehtyneet lajiasiantuntijat.

Hakemuksen mukaan pyydystetyt simpukat siirretään Mustionjoesta niille sopivaan elinympäristöön Myllypurossa taikka Konneveden tutkimusasemalle tai muuhun simpukoiden kasvatukseen ja kuntouttamisen soveltuvalle laitokselle, jossa niitä säilytetään lajille sopivissa olosuhteissa. Hakemuksen mukaisilla jokihelmisimpukan yksilöihin kohdistuvilla toimenpiteillä ei näin ollen katsota olevan haitallista vaikutusta lajin suotuisalle suojelutasolle. Lajin yksilöiden tutkimuksella, laitospesävyksellä ja siirtoistutuksilla toteutettavalla avustetulla leviämällä voidaan sen sijaan parantaa lajin suojelutilannetta.

Luonnonsuojelulain 85 §:n mukaan Lupa- ja valvontavirasto voi antaa luonnonsuojelulain 83 §:ssä tarkoitetun luvan erityisesti suojeltavan eliölajin yksilöiden tai niiden osien siirtämiseen eliölajin luontaisen levinneisyysalueen ulkopuolelle vain, jos se on eliölajin säilyttämisen tai suotuisan suojelutason saavuttamisen ja eliölajin ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta välttämätöntä.

Hakemuksen liitteenä olevan Mustionjoen Äminneforsissa vuonna 2025 toteutetun kartoitustutkimuksen sekä hakijalle aikaisemmin myönnettyjen poikkeuslupien (UUDELY/3420/2015, UUDELY/14411/2021) mukaisesti vuosina 2016-2025 tuotettujen raportointitietojen perusteella Mustionjoen jokihelmisimpukkakanta on romahtanut suojelutoimista huolimatta. Lajin suojelutasoa Mustionjoessa on pyritty vuosina 2016-2025 parantamaan suojelutoimilla, joihin on kuulunut elinympäristön kunnostustöitä sekä yksilöiden siirtämistä Karjaanjoen vesistön sisällä. Lajin yksilöitä on myös siirretty Konneveden tutkimuslaitokselle laitospesävykseen ja laitospesävytettuja yksilöitä on siirretty takaisin tukemaan Mustionjoessa esiintyvää kantaa.

Mustionjoen jokihelmisimpukkakantaa koskeva tutkimustieto osoittaa, että lajin luontainen lisääntyminen joessa ei onnistu. Todennäköinen syy on joen ravinnekuormitus sekä lohikalajien vähäisyys. Vuonna 2025 toteutetun tutkimuksen mukaan lajin populaatio alueella koostuu vanhoista huonokuntoisista yksilöistä, jotka ovat kuolemassa lähivuosina. Lupa- ja valvontavirasto yhtyy hakijan näkemykseen siitä, että nykyisten esiintymien turvaaminen muun muassa laitospesävytettujen yksilöiden siirtoistutuksilla tai elinympäristön kunnostustoimilla ei enää riitä jokihelmisimpukan säilyttämiseen Mustionjoen vesistössä.

Mustionjoki on jokihelmisimpukan eteläisin esiintymispaikka, jossa sijaitsee lajille geneettisesti merkittävä reunapopulaatio. Reunapopulaation säilyttämisellä on olennainen merkitys lajin suotuisan suojelutason saavuttamiselle Suomessa. Hakemuksen mukaisen

lajin avustetun leviämisen tarkoituksena on muodostaa lajin Mustionjoessa esiintyvälle kannalle uusi elinvoimainen ja Mustionjoen populaatiosta riippumaton osapopulaatio, jota voidaan tulevaisuudessa käyttää myös Mustionjoen populaation elvyttämiseen siirtoistutuksilla. Lajin avustetun leviämisen Myllypuroon voidaan näin ollen katsoa olevan välttämätöntä lajin suotuisan suojelutason saavuttamiseksi.

Jokihelmisimpukan eteläisissä virtavesissä sijaitsevat populaatiot ovat erityisen alttiita ilmastomuutoksen aiheuttamille haittavaikutuksille, joihin kuuluu virtaamavaihteluiden lisääntyminen, lämpötilojen nousu sekä orgaanisen aineksen ja happamuuspiikkien yleistyminen. Lupa- ja valvontavirasto yhtyy hakijan näkemykseen siitä, että Myllypuro tarjoaa lajille hydrologisesti vakaamman ja viileämmän elinympäristön verrattuna Mustionjoen pääuomaan. Mustionjoen raakkukannan avustettu leviäminen Myllypuroon voidaan näin ollen katsoa lajin ilmastomuutokseen sopeutumisen kannalta välttämättömäksi.

Siirron kohdealueena toimivan Myllypuron on simpukoiden koekasvatuksessa todettu olevan lajille hyvin soveltuva elinympäristö. Jokihelmisimpukan istuttamisella ei myöskään katsota olevan alueen luontaisille lajeille tai luontotyyppille haitallisia vaikutuksia.

Luonnonsuojelulain 85 §:n mukaan luonnonsuojelulain 83 §:n mukainen lupa eliölajin avustettuun leviämiseen voidaan muulla kuin valtion omistamalla alueella tehdä vain maanomistajan suostumuksella. Lisäksi päätöksen edellytyksenä on, että maanomistaja ja Lupa- ja valvontavirasto ovat sopineet toimenpiteiden toteuttamisen yksityiskohdista.

Siirron kohdealueena on Myllypuron vesialue. Myllypuron vesialueella sijaitsevat kiinteistöt 444-505-11-1, 444-515-9-0, 444-876-5-2 ja 444-515-876-1, joiden omistajilta hakija on pyytänyt suostumuksen jokihelmisimpukan siirtoistutuksiin. Hakija on toimittanut vesialueiden omistajien suostumukset hakemuksen liitteenä Lupa- ja valvontavirastolle. Maanomistajien antama suostumus on sisältänyt yksityiskohtaiset tiedot siirtoistutusten ja niiden seurantatutkimusten toteutustavasta Myllypurossa. Lupaehtojen mukaan hakija sitoutuu toteuttamaan toimenpiteet maanomistajien kanssa sovitulla tavalla, joten erillistä sopimista toimenpiteiden toteutustavasta Lupa- ja valvontaviraston ja maanomistajien välillä ei katsota tarpeelliseksi.

Luonnonsuojelulain 34 §:n mukaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää. Jokihelmisimpukka on yksi Natura 2000 -verkostoon kuuluvan Mustionjoen (FI0100023) suojelun perusteena olevista lajeista. Lajin avustetun leviämisen edellyttämiä toimenpiteitä tulee arvioida myös sen kannalta, voiko niistä aiheutua merkittävää heikentymistä Mustionjoen Natura 2000 -alueen suojelun perusteena olevalle jokihelmisimpukakannalle, jonka yksilöitä siirretään Myllypuroon.

Hakemuksen mukaan Mustionjoesta siirretään enintään 30 yksilöä ensimmäisen vuoden aikana. Seuraavina vuosina siirretään enintään 200 yksilöä vuodessa, jos lajin siirtoistutus Myllypuroon onnistuu. Mustionjoen nykyinen tunnettu jokihelmisimpukakanta sisältää noin 400 yksilöä. Simpukkayksilöiden siirtäminen pois Mustionjoesta tulee näin ollen

pienentämään lajin jäljelle jäävää kantaa Natura-alueella. Lajin yksilöitä kuitenkin siirretään pois Mustionjoesta vain vähäinen määrä verrattuna lajin kokonaispopulaatioon alueella, kunnes siirtoistutusten toimivuudesta on näyttöä. Siirtoistutusten onnistuessa lajin yksilöitä voidaan myös siirtää Myllypurosta takaisin vahvistamaan lajin kantaa Mustionjoessa.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, ettei hakemuksen mukaisista toimenpiteistä aiheudu merkittävää heikennystä Mustionjoen suojeluperusteiselle jokihelmisimpukkakannalle, kun otetaan huomioon, että lajin kanta Mustionjoessa tulee tutkimusten mukaan häviämään vesistöissä vallitsevien olosuhteiden takia lähitulevaisuudessa. Hakemuksen mukaisten toimenpiteiden voidaan sen sijaan katsoa olevan välttämättömiä Mustionjoen suojeluperusteisen jokihelmisimpukkakannan säilyttämiseksi.

6.2 Päätöksen täytäntöönpano

Tämä päätös on oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 122 §:n mukaisesti pantava välittömästi täytäntöön mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta. Muutoksenhakuviranomainen voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

Lupa myönnetään luonnonsuojelua edistävään uhanalaisen lajin avustettuun leviämiseen, jonka voidaan katsoa edistävän yleistä etua. Toimenpiteiden toteutuminen hakemuksen mukaisesti edellyttää luvan välitöntä täytäntöönpanoa, sillä toimenpiteet tulee voida toteuttaa ennen vesistöjen lämpenemistä. Päätöksen täytäntöönpanoa ei näin ollen voida yleisen edun vuoksi lykätä.

7 Sovelletut oikeusohjeet

Luonnonsuojelulaki (9/2023) 70 §, 83 §, 85 §, 121 §

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) 19 §

Valtioneuvoston asetus Lupa- ja valvontaviraston maksuista vuonna 2026 (1177/2025)

8 Asian käsittelijät

Asian on esitellyt lakimies Anniina Kaikkonen ja ratkaissut ylitarkastaja Tuomas Lahti. Päätös on hyväksytty sähköisesti. Merkintä hyväksynnästä on päätöksen viimeisellä sivulla.

9 Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

10 Käsittelymaksu

Maksutta. Valtioneuvoston Lupa- ja valvontaviraston maksuista vuodelle 2026 antaman asetuksen (1177/2025) mukaan luonnonsuojelua edistävään tutkimustarkoitukseen myönnettävät poikkeukset ja luvat ovat maksuttomia.

11 Päätöksestä tiedottaminen

Liitteet

Valitusosoitus

Jakelu

Lupa- ja valvontavirasto julkaisee päätöksen luonnonsuojelulain 121 §:n mukaisesti internetsivuillaan.

sähköpostitse:
Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry

Tiedoksi

sähköpostitse:
UPM-Kymmene Oyj
Hyrkkölän osakaskunta
Pohjois-Pusulan yhteisten vesialueiden osakaskunta
Finsilva Oyj
Ympäristöministeriö
Uudenmaan elinvoimakeskus
Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry
Lohjan kaupunki
Vihdin kunta

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihe: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/68697/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/68697/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Kaikkonen Anniina 10.06.2026 10:45

Ratkaisija Lahti Tuomas 10.06.2026 11:22